

CUMHURİYET DÖNEMİ'NİN UZUN SÜRELİ İLK POPÜLER TARİH DERGİSİ: *RESİMLİ TARİH MECMUASI*

THE FIRST LONG-LASTING POPULAR HISTORICAL MAGAZINE OF THE REPUBLIC ERA: RESİMLİ TARİH MECMUASI (THE ILLUSTRATED HISTORY MAGAZINE)

Sezen KARABULUT*

Geliş Tarihi/Received:20.12.2018

Kabul Tarihi/Accepted: 24.12.2018

KARABULUT, Sezen, (2019), "Cumhuriyet Dönemi'nin Uzun Süreli İlk Popüler Tarih Dergisi: Resimli Tarih Mecmuası", Belge Dergisi, C.2, S.17, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Kış 2019/1, ss. 1042-1071.

Öz

Akademik bir yazım tarzının dışında sade ve anlaşılabilir bir tarzda yazılmış tarihi metinler aracılığı ile halk arasında tarihi konulara merak uyandırmak ve milli duyguları beslemek amacıyla yayınlanan Cumhuriyet döneminin uzun süreli ilk popüler tarih dergisi olan Resimli Tarih Mecmuası'nın incelenmesi çalışmanın ana konusu olacaktır. Derginin içerdiği konular dönemin siyasi, toplumsal ve ekonomik yapısı ile de karşılaştırılarak döneme ışık tutulmaya çalışılacaktır. Bunun için dönemin siyasi yapısını analiz eden ikincil kaynaklar ile çalışma desteklenecektir. Ayrıca 1950'li yıllar popüler tarih dergiciliğinin de Türkiye'de geliştiği bir süreç olmuştur. Bu durumun analizini yapabilmek için Türk basın tarihine kısaca yer verilerek bunların arasında tarih dergilerinin yeri ve önemi değerlendirilecektir. Okuyucuya derginin içeriği hakkında fikir vermesi ve bundan sonraki çalışmalara kaynak oluşturabilmesi için Resimli Tarih Mecmuasının ilk on sayısının fihristi hazırlanarak ekler bölümünde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Resimli Tarih Mecmuası, Cumhuriyet Dönemi Basını, Cumhuriyet Dönemi Süreli Yayınları, Popüler Tarih Dergileri, Türkiye'de Dergiler, Demokrat Parti ve Basın*

Abstract

The examination of Resimli Tarih Mecmuası (The Illustrated History Magazine), which was the first long-lasting popular historical magazine of the Republic era and published to foster national sentiments along with arousing interest among people through the historical texts written in a simple and comprehensible style apart from an academic writing style, will constitute the main subject of the study. Besides, the study aims to shed light on the political, social and economic structures through comparing them with the subjects that the magazine contains. Therefore, the study will be supported by the secondary sources, analyzing the political structure of the period. Moreover, 1950s have been also a process when popular historical journal publishing has developed in Turkey. In order to analyze this situation, the study will briefly mention the history of Turkish press and evaluate the place and importance of historical journals among them. In order to give the reader an idea about the content of the journal and to be able to constitute resources for the studies in the future, the index of the first ten issues of the illustrated History Magazine was prepared and presented in the appendix.

Keywords: *Illustrated History Magazine, Republic Era Press, Republic Era Periodicals, Popular Historical Journals, Journals in Turkey, Democratic Party and Press*

*Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti ABD, Kınıklı Yerleşkesi, Denizli, skarabulut@pau.edu.tr, (orcid.org/0000-0001-5416-8800).

GİRİŞ

İnsanlığın yayıncılık serüveni coğrafyalar arasında farklılıklar gösterir. Batıda yayıncılığın başlangıcı 15. yüzyılda Gutenberg'in matbaayı icat etmesi ile gerçekleşmiştir. Basım teknolojisinde yaşanan bu gelişme Batıda medya ve iletişim alanında yeni bir dönemin başlangıcı olmuş ve 1600-1650 yılları arasında bütün Avrupa kentlerinde günlük gazeteler çıkmaya başlamıştır. Ancak Türk basın tarihinin gelişim süreci Batı dünyasından çok sonraki dönemlerde gerçekleşebilmiştir. Her ne kadar Batıda matbaanın kullanımı basın-yayın hayatının başlangıcını sağlamışsa da Osmanlı topraklarında süreç aynı şekilde gelişim göstermemiştir.

Bu durumun en önemli nedeni, matbaanın yaklaşık üç yüz yıl kadar sonra Türkler arasında kullanılmaya başlanması ile açıklanabilir. 18. yüzyılda ilk Türk matbaası kurulmadan önce, Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıklar tarafından 15. yüzyılda matbaa kullanılmış ve basımevleri kurulmuştur. Ancak azınlıklar tarafından kurulan basımevlerindeki yayınlar kendi dillerinde yapıldığı için sınırlı bir çevre tarafından görülmüş ve bu nedenle de yaygınlık kazanamamıştır. Ancak 18. yüzyıla gelindiğinde ilk basımevi oluşturma çabaları Osmanlı Türkleri arasında da görülmüştür. Padişah III. Ahmet ve veziri Damat İbrahim Paşa'nın destekleriyle, İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi ilk Türk basımevini kurabilmişlerdir (1727). Türkiye'de ilk gazete ise 1795 yılının ortalarında Fransız elçiliğinde kurulan basımevinde çıkarılmıştır. Özel bir teşebbüs tarafından çıkarılan ilk gazete de yine Fransızca olup İzmir'de basılan *Spectateur Oriental* (Doğu Gözlemcisi) olmuştur. Osmanlı ülkesinde Türkçe olarak çıkarılan ilk gazete ise, II. Mahmut'un öncülüğünde 11 Kasım 1831'de İstanbul'da yayınlanan *Takvim-i Vakayi'dir*. Devlet böylece, halka olaylar hakkında bilgi akışı sağlamıştır. Bu özelliğinden dolayı *Takvim-i Vakayi* bir süre sonra resmi gazete niteliği kazanmıştır.¹

Türkçe ilk özel gazete olan *Ceride-i Havadis* 1840 yılında William Churchill tarafından yayınlanmıştır. Türk yurttaşların kendi girişimleri ile özel olarak bir Türkçe gazete yayınlamaları 1860'larda gerçekleşmiştir. 1860 yılında Agâh Efendi tarafından *Tercüman-ı Ahval* yayın hayatına başlamıştır. Tanzimat'la birlikte başlayan yeni ortam giderek yeni aydın kesimleri ortaya çıkarmıştır. Bu aydınlar da kendi fikirlerini topluma yansıtmak amacıyla gazeteler çıkarmaya başlamışlardır. 1862'de Şinasi tarafından *Tasvir-i Efkâr*, 1866'da Filip Efendi tarafından *Muhbir* yayınlanmaya başlamıştır. Ardından yurt dışında bazı Türkçe gazeteler yayınlanmaya başlamıştır. 1867'de Ali Suavi Londra'da *Muhbir*'i yayınlarken Namık Kemal de *Hürriyet*'i yayınlamıştır.²

1876 yılında Kanun-ı Esasi ilan edilmiş, anayasal sürecin başlaması ve ilk meclisin açılması ile yaşanan özgürlük ortamı etkisini basın alanında da hissettirmiştir. Ancak bu durum çok uzun sürmemiştir. Önce Mithat Paşa'nın görevden uzaklaştırılması daha sonra 1877'de çıkarılan sıkıyönetim nizamnamesi ile basın üzerinde sıkı bir denetim başlamıştır. Bu durum Türk basın tarihi açısından bir durgunluk dönemi olarak tanımlanabilir.

1908'de anayasal düzene geri dönüş Türkiye'deki basın hayatında da canlı bir ortam yaratmıştır. *Tanin*, *Tasvir-i Efkâr*, *Yeni Gazete* gibi gazeteler yayın hayatına başladığı gibi Hüseyin Cahit Yalçın, Yunus Nadi, Zekeriya Sertel, Ahmet Emin Yalman gibi önemli gazeteciler bu alanda kalem oynatmaya başlamıştır. İkinci Meşrutiyet, gazetelerin yanı sıra

¹Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983, s. 203-204.

²Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", s. 205.

dergi yayıncılığında da etkin bir dönem olmuştur. *Genç Kalemler, Yeni Mecmua, İctihad, Türk Yurdu, Servet-i Fünûn* dönemin başlıca sanat ve edebiyat yayınları olmuşlardır.³

Birinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan süreç Türk basınında da yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Savaş sonrasında yaşanan işgallere karşı kamuoyunda çeşitli tepkiler ortaya çıkmıştır. Bir tarafta işgallere karşı çıkarak bağımsızlık için çaba harcayanlar diğer taraf da İstanbul Hükümetinin aldığı kararlara bağlı kalan bir grup oluşmuş ve bu durum basına da yansımıştır. Bu dönem İstanbul basını ve Anadolu basını olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bazı kaynaklarda Mütareke basını olarak tanımlanan bu dönem Milli Mücadele yanlısı ve Milli Mücadele karşıtı olarak ikiye ayrılarak da değerlendirilmiştir. Mustafa Kemal'in Milli Mücadele'nin lideri olarak belirmesi ve İzmir'in işgali ile başlayan süreç, basının bu ikili ayrımını netleştirmiştir.⁴ Bu süreçte İstanbul'da *Peyam-ı Sabah, Alemdar, Aydede, Yeni Gün, İkdam, Tanin, Vakit, Akşam* gibi gazeteler yayın hayatında boy gösterirken, Ankara'da da *Hâkimiyet-i Milliye* ve *Anadolu Ajansı* yayın hayatına başlamıştır. Kurtuluş Savaşı devam ederken Yunus Nadi Ankara'ya gelerek burada *Yeni Gün* gazetesini çıkarmıştır. Tüm bunların yanı sıra Anadolu'nun çeşitli yerlerinde de Milli Mücadeleyi destekleyen yerel gazete ve dergiler çıkarılmıştır.⁵

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yeni bir yönetimin kurulması, çeşitli alanlarda devrimlerin yapılması ve iç siyasette yaşanan hareketlilik basını etkilemiştir. Yeni yönetimin gerçekleştirdiği devrimsel adımların halk tarafından benimsenmesi ve öğrenilmesi için destekleyici yayın yapan bir grup olduğu gibi muhalif olan ve ülkede gerçekleşen değişiklikleri eleştiren birçok dergi ve gazete de yayın hayatında boy göstermiştir.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında değişen uluslararası denge Türkiye'nin iç politikasını da etkilemiş ve bu durumun sonuçları basın üzerinde de görülmüştür. 1925 yılında yaşanan Takrir-i Sükun sürecinde kapatılan *Tasvir-i Efkâr, Vatan, Tanin, Akşam* gibi gazeteler tekrardan yayın hayatına başlamıştır. Ayrıca Necip Fazıl Kısakürek *Büyük Doğu*'yu, Behice Boran, Niyazi Berkes ise *Yurt* ve *Dünya* isimli dergileri yayınlamaya başlamışlardır.⁶

19. yüzyılın başında oluşmaya başlayan Türk basın yaşamı 20. yüzyılda bir takım iniş ve çıkışlar yaşasa da önemli sayılabilecek bir gelişme göstermiştir. Türk basını, günlük gazeteler, sanat ve edebiyat içerikli süreli yayınlar ve mizah-karikatür dergileri aracılığıyla önemli çeşitlilik göstermiştir. Tüm bunların yanında tarih içerikli süreli yayınlar da belli dönemlerde yayın hayatında yer almıştır.

Malumdur ki 19. yüzyıl Avrupası bilhassa sosyal bilimler alanında önemli gelişmelere tanıklık etmiştir. Sosyolojinin bir bilim olarak ortaya çıkması ve tarihçilik alanında daha derinlemesine araştırmaların gelişmesi, bu dönemki değişikliklerin en fazla dikkat çekenleri arasında yer bulur. Nitekim bilhassa Fransız tarihçilerin Osmanlı Türklerinin tarihini, İslamiyet öncesi dönemlerde araştıran ve dünya tarihi içerisinde değerlendiren çalışmalar, Osmanlı münevverleri arasında da tartışılmaya başlanmıştır⁷. Çok geçmeden bu gelişmelerin etkisiyle Türkler arasında da tarih yazıcılığı yeniden tasarlanmış ve bunun sonucunda Tarih-i Osmani Encümeni kurulmuştur (1909).

3 Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", s. 211.

4 Bülent Varlık, "Mütareke ve Milli Mücadele Basını", *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983, s. 1200.

5 Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", s. 211-213.

6 Ali Gevgilili, "Türkiye Basını", s. 218.

7 Zeki Arkan, "Tarihçilik ve Tarih Anlayışı", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: 6, s. 1587.

Böylece Osmanlı tarih yazımı yeni bir döneme girmiş, kurumsal olarak tarih araştırmalarını üstlenen Tarih-i Osmani Encümeni, üretilen tarih bilgisini dergi, kitap gibi iletişim araçları vasıtasıyla yayın haline getirmekle görevlendirilmiştir. Bu görev encümenin aynı isimle çıkardığı, 1 Nisan 1326 (14 Nisan 1910) tarihinde ilk sayısı ile yayın hayatına giren *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası* aracılığı ile yerine getirilmiştir. Bu gelişme ile birlikte tarih yazma görevi devlet tarafından görevlendirilen vakanüvislerden çıkarak tarih yazarların ve okuyanların çeşitlendiği bir sürecin başlangıcı olmuştur.⁸ Daha sonra benzer dergiler de yayınlanmaya devam etmiştir. İstanbul Darülfünunu tarafından çıkarılan *Edebiyat Fakültesi Dergisi* ile *Milli Tettebbular Mecmuası ve Tarih ve Edebiyat* dergileri, tarih içerikli yayınlar yapan dergiler olmuşlardır.⁹ Şunu da belirtmek gerekir ki 20. yüzyılın başında Osmanlı topraklarında hareketlenen Türkçülük fikri tarih yazımında da etkili olmuştur. Bu etkinin Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte yayın hayatına giren tarih dergilerinde de ön plana çıktığı gözlenmektedir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde tarih adını taşımamakla birlikte bu alanda önemli yazılar yayınlayan dergiler çıkarılmıştır. Bunlar arasında Türk askeri güçleri tarafından yayınlanan *Askeri Mecmua*, denizcilik tarihine dair araştırmaları içeren *Donanma ve Risale-i Mevkute-i Bahriyye'yi* sayabiliriz.¹⁰ Her ne kadar adı geçen dergilerde tarihi konuları içeren yazılar yazılmış olsa da, Cumhuriyet döneminde tarihçilik çalışmalarında ilk önemli adım 12 Kasım 1924'de Fuat Köprülü'nün başkanlığında kurulan Türkiyat Enstitüsü olmuştur.¹¹ Enstitü tarafından *Türkiyat Mecmuası* yayınlanmıştır. Türk Dünyasına dair konuların yanı sıra dil, iktisat, coğrafya, sanat gibi konulara da sayılarında yer vermiştir. Dergi ilk sayılarının yayımından sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Tarih ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin yönetimine bırakılmıştır.¹² Daha sonra birinci sayısı Temmuz 1933'de yayınlanan *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi*'ni söyleyebiliriz. 1949 yılına kadar ancak beş sayı çıkan dergi, sonraki süreçte Türk Tarih Kurumu'nun desteklemesiyle yayın hayatına devam edebilmiştir.¹³ Her ne kadar bu süreç içerisinde önemli bir çaba söz konusu ise de ismini sayabileceğimiz dergi sayısı birkaç tanesinin ötesine geçememiştir. Şakiroğlu, bu durumun gerekçesini Cumhuriyet yönetiminin tarih çalışmaları alanında devraldığı miras ile açıklamakta ve sözlerine şöyle devam devam etmektedir;

“...Görülüyor ki Cumhuriyet dönemimiz tarih alanında zengin bir yana vasat bir miras bile alamamıştır. Ne cemiyetler devamlı kalabilmiş ne de ismi yaşatılacak bir dergi sonraki nesillere aktarılmıştır. Sürekli yenilgiler, umursamazlıklar, yokluklar, harplerde çok üretken nesillerin bir biri ardı yok olması bilimsel çalışmaları etkilemiş ve organizasyon bozukluğu mevcut kapasiteyi bile tam olarak işletememiştir. Ayrıca malzeme ve hammadde sıkıntıları basımevlerimizi de etkilemiş, işletme zorlukları yeni bir nesil yetişmesini engellemiştir. Bununla beraber dinamik ve enerjik Cumhuriyet idaresi bu eksiklikler yüzünden bir yılgınlık içine girmek yerine üretici bir

8 Ahmet Özcan, *Türkiye'de Popüler Tarihçilik (1908-1960)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2008, s. 131.

9 Mahmut Şakiroğlu, “Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlarla Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Belleten”, *Bellekten*, C. XLVII, Sayı: 188, 1983, s. 1208.

10 Mahmut Şakiroğlu, “Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlarla Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Bellekten”, s. 1209.

11 Mahmut Şakiroğlu, “Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları II”, *Tarih ve Toplum*, Ocak/1987, Sayı: 38, s. 73.

12 Mahmut Şakiroğlu, “Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlarla Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Bellekten”, s. 1210.

13 Mahmut Şakiroğlu, “Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlarla Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Bellekten”, s. 1211.

havaya girmeye ve eldeki malzemeyi en iyi değerlendirme yoluna gitmiştir. Bu eksikliğin giderilmesi ve bir üretici sınıfın yaratılması için yapılan girişimler (sonucunda) 1932 yılında gene Atatürk'ün direktif ve koruyuculuğunda faaliyete geçen Halkevleri aracılığı ile hamle dönemi başlatılmıştır..."¹⁴

Şakiroğlu'nun da belirttiği gibi Cumhuriyet döneminde tarih yayıncılığına en önemli katkıyı veren kurumlardan biri de Halkevleri olmuştur. Cumhuriyet yönetiminin temelini oluşturan Halkçılık, İnkılapçılık, Laiklik, Milliyetçilik gibi ilkelerin yaygınlaşmasında Halkevlerinin kamusal alan dışındaki faaliyetleri etkili olmuştur. Halkevlerinin bu faaliyetleri arasında tarihle ilgili çalışmalara da yer verilmiştir. Bu çalışmalar Cumhuriyet döneminde tarihin popülerleşmesine katkı sağlamıştır. Bu çalışmalar içerisinde en önemlisi Ülkü dergisi olmak üzere halkevleri tarafından çıkarılan dergilerdir.¹⁵ Ankara Halkevi tarafından Ülkü, İstanbul Halkevi tarafından *Yeni Türk* dergileri yayınlanırken yerel tarihçilik çalışmalarına büyük katkı sağlayacak nitelikte; Isparta Halkevi tarafından Ün, Konya Halkevi tarafından *Konya*, Çorum Halkevi tarafından Çorumlu, Manisa Halkevi tarafından *Gediz*, Bursa Halkevi tarafından *Uludağ*, Gaziantep Halkevi tarafından *Taşpınar*, Diyarbakır Halkevi tarafından *Karacadağ*, İzmir Halkevi tarafından *Fikirler* dergileri yayın hayatına başlamıştır.¹⁶

Bu süreçte tarih çalışmaları alanında en önemli girişim elbette ki Türk Tarih Kurumunun kurulması ve kurum tarafından günümüze kadar devam eden *Belleten* dergisinin yayınlanmasıdır. 1937 yılının başında ilk sayısı piyasaya sürülen *Belleten*, İkinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan ekonomik zorlukları da aşarak günümüze kadar yayın hayatına devam etmiştir.¹⁷

Bu dönemki tarih süreli yayınları içinde *Yıllık Araştırmalar Dergisi'ni* de sayabiliriz. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi tarafından hazırlanan bu dergi 1940-1941 yılında hazırlanmış ancak basım sorunları nedeniyle 1944 yılında basılabilmıştır. Dergi tek sayıda kalmış, kısa bir süre sonra *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* yayına başlamıştır. Bu dergide tarih çalışmalarına önemli ölçüde yer ayrılmıştır. Daha sonra her bölümün kendi dergisini çıkarması kararı üzerine 1957 yılında *Tarih Araştırmaları I* başlığını taşıyan dergi yayın hayatına başlamıştır.¹⁸

Tüm bunların dışında *Tarih Enstitüsü Dergisi*, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, *Sanat Tarihi Yıllığı*, *Vakıflar Dergisi*, *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, *Fatih ve İstanbul* gibi dergileri de tarihçilik çalışmalarına katkı sağlayan yayınlar arasında sayabiliriz.¹⁹

Kurumlar tarafından desteklenerek çıkan tarih dergilerinin yanında kişisel girişimler ile çıkan dergiler de olmuştur. Ali Emiri tarafından çıkarılan *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, kurumlar haricinde çıkarılmış tarih adını kullanan ilk dergidir. Bu derginin tarih adını kullanması ve içeriğinde az da olsa tarih konularını ele almasının yanında özel yayın olması bu derginin popüler olarak değerlendirilmesini sağlar. Modern yayıncılık

14 Mahmut Şakiroğlu, "Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlar Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Belleten", s. 1211.

15 Nurcan Toksoy, *Bir Kalkınma Modeli Olarak Halkevleri*, Orion Yayınevi, Ankara, 2007, s. 30-51.

16 Mahmut Şakiroğlu, "Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları II", s. 74-75.

17 Mahmut Şakiroğlu, "Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlar Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Belleten", s. 1214.

18 Mahmut Şakiroğlu, "Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlar Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Belleten", s. 1215.

19 Mahmut Şakiroğlu, "Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlar Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Belleten", s. 1217.

imkânlarını kullanma ve biçimsel olarak popüler tarih dergisi izlenimi veren ilk derginin çıkışı daha sonra olacaktır. 1943 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın zorlu günlerinin yaşandığı bir zamanda yayınlanmaya başlayan ve yirmi beş sayı yayınlandıktan sonra 1945 yılında yayını sona eren *Tarihten Sesler* dergisi, popüler tarih dergilerinin ilki sayılmaktadır. Ancak derginin kurucusu İskender Fahrettin Sertelli'nin ölümü üzerine yaşanan idari sorunlardan dolayı dergi yayın hayatına son vermek zorunda kalmıştır. Dergi, popüler tarih dergisinin ilk örneğini oluşturmasına rağmen uzun ömürlü olamamıştır.²⁰

Sürelî popüler tarih dergilerinin yayını ancak 1950 yılından sonra hız kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılarının atılması ve belirli bir refah düzeyine ulaşılması üzerine halk tipi tarih dergileri yayın hayatında hızla yerlerini almışlardır. Birinci; 1950 yılını tarih dergiciliğinin altın çağı olarak değerlendirmiştir.²¹

1950 yılında yayın hayatına başlayan tarih dergilerinden biri; *Tarih Dünyası'dır*. Bir diğeri ise, 1950 Nisanında Cemal Kutay tarafından çıkarılan *Tarih Orduya Sesleniyor* dergisidir. Derginin ilk sayısı Nisan-Mayıs, ikinci sayısı Mayıs-Haziran da çıktıktan sonra, sayfa sayısı ve ebadı küçültülerek ismi *Tarih Sesleniyor* şeklinde kısaltılmıştır. İbrahim Hakkı Konyalı tarafından 1950 yılının Kasım ayında *Tarih Hazinesi* isimli dergi yayın hayatına başlamıştır. Başlangıçta on beş günlük olarak çıkarılmış, ancak onuncu sayıdan sonra aylık hâle getirilmiştir. Faruk Rıza Güloğlu tarafından 1951 yılının Ağustos ayında *Tarih Aynası*, Niyazi Ahmet Banoğlu tarafından 1953 yılının Şubat ayında *Yeni Tarih Dünyası* isimli dergiler yayınlanmıştır.²²

Yukarıda adı geçen popüler tarih dergilerinin en önemli ortak özelliği kısa ömürlü olmalarıdır. Hatta belli dönemlerde yayınlarına ara vermişler daha sonra farklı isimler altında yayınlarına devam etmeye çalışmışlardır. Bahsi geçen dergiler içinde sadece *Tarih Dünyası* dergisi otuz sekiz sayı yayın yapabilmiş, diğerleri ise bu sayının altında kalmıştır. Ancak 1950'li yıllarda popüler tarih dergileri içerisinde seksen sayı yayın yaparak bir ilki gerçekleştiren dergi ise *Resimli Tarih Mecmuası* olmuştur. Şakiroğlu bu durumu şu cümleler ile açıklamıştır;

“...bu dergiler arasında yaşayanı bulunmamaktadır. On yılı geçen bile büyük bir başarı sağlamaktadır. ...dergilere göz atacak olursak en baş sırayı *Resimli Tarih Mecmuasının* aldığını görmekteyiz ...*Hazırlanışı, düzeni, bulduğu ilginç konular ile büyük bir atılım içinde yayınına gerçekleştiren bu dergi....yayıncılığa büyük bir değişiklik getirmiştir.*”²³

Resimli Tarih Mecmuasının önemi ve ayrıca incelemeye değer bir özelliğe sahip olduğunu Birinci şu cümleler ile dile getirmiştir; “...*tertip ve düzen bakımından öncekilerden kıyaslanmayacak kadar daha mükemmel olan bu mecmuayı altı sene boyunca muntazaman çıkardı. Bu sahanın ilk uzun ömürlü temsilcisi Resimli Tarih Mecmuası olmuştur.*”²⁴

Alanının uzman isimleri tarafından önemli özelliklere sahip olduğu vurgulanan *Resimli Tarih Mecmuasının* yayınlandığı dönemin konjonktürü, derginin yazarları ve hem biçimsel özellikleri hem de içeriğinde yer alan yazılar çalışmada detaylı olarak değerlendirilecektir.

20 Ahmet Özcan, *Türkiye’de Popüler Tarihçilik (1908-1960)*, s. 207-208.

21 Ali Birinci, “Babiâli’nin Tarih Mecmuaları (1943-1965)”, *Tarih Yolunda*, İstanbul, 2001, s. 30-41.

22 Ali Birinci, “Babiâli’nin Tarih Mecmuaları (1943-1965)”, s. 30-41.

23 Mahmut Şakiroğlu, “Türkiye’de Şimdiye Kadar Çıkan Popüler Tarih Dergileri”, *Tarih ve Toplum*, Sayı:1, Ocak/1984, s. 67.

24 Ali Birinci, “Babiâli’nin Tarih Mecmuaları (1943-1965)”, s. 30-41.

Resimli Tarih Mecmuasının Yazarları - Biçimsel Özellikleri ve Çıkış Amacı

Dergi Ocak 1950'de 50 kuruş ve 40 sayfa olarak yayın hayatına başlamış ve düzenli olarak yayınladığı toplam 84 sayı ile yayınına son vermiştir. Dergi, Server İskit tarafından yayınlanmıştır. Derginin uzun ömürlü ve düzenli yayın yapabilmesini sağlayan en önemli faktörlerden biri derginin sahibi olan Server İskit'tir.²⁵ Çünkü İskit'in *Resimli Tarih Mecmuasını* çıkarmadan önce uzun bir gazetecilik ve yazarlık hayatı olmuştur. İskit; *Gidik* adlı mizah dergisinde karikatür çizerek Babıali'ye ilk adımını atmış ve 1913'de görevli olarak gittiği Muş'ta *Peyâm* gazetesinin muhabirliğini yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Kayseri *Vilayet Gazetesi'nde* yazılar yazmış, daha sonra bu işine Konya'da yayınlanan *Babalık* gazetesinde devam etmiştir. Sırasıyla *Hâkimiyet-i Milliye*, *Son Posta*, *Yeni Asır*, *Milliyet*, *Ankara Postası*, *Yedigün*, *Ülkü*, *Tasvir-i Efkâr*, *Hürriyet ve Yeni Gazete'de* muhabir, mizah yazarı, sekreter ve yazar olarak çalışmıştır. 1944 yılında İstanbul'da kurduğu İskit Yayınevi yayınladığı ansiklopedi, dergi ve kitaplar ile Türk kültür hayatına önemli katkılarda bulunmuştur.²⁶

Derginin kurucusunun yanı sıra yazarları da, derginin yayın hayatında önemli yere sahip olmasında etkili olmuşlardır. Çünkü her biri hem tarihçilik hem de yayıncılık alanında deneyimli isimlerdir. Stefan Lozan, Feridun Fazıl Tülbentçi, Ahmet Rasim, Halûk Y. Şehsuvaroğlu, Reşat Ekrem Koçu, Sermet Muhtar Aluş, Ömer Rıza Doğrul, Şevket Rado, Ali Kemal Aksüt, Feridun Kandemir, Ziya Şakir, Sadi Kocabaş, Semih Mümtaz, Zafer Hasan Aybek, Ali Galip Öztürkmen, Süreyya Ergin, Bahtiyar Cemil, Rıdvan Güneş, Osman Nuri Aladağ, İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Celal Esat Arseven gibi dönemin önemli isimleri tarafından yazılar yazılmıştır. Ayrıca derginin mimarlık ile ilgili yazıları Tahsin Öz tarafından yazılmıştır. Tahsin Öz 1928'den 1953 yılına kadar Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü görevini sürdürmüştür. Aynı zamanda 1946-1948 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Sanat Tarihi ve Tarih bölümü öğrencileri için Osmanlı sanatı ağırlıklı seminerler düzenledi. Türk Tarih Kurumu ve Alman Arkeoloji Enstitüsü üyeliklerine seçildi. Tüm bunların yanı sıra Öz, Yedigün, Aylık Ansiklopedi, İstanbul, Resimli Tarih Mecmuası, Türk Hazinesi, Tarih Konuşuyor, Tarih Dünyası, Türk Dili, Ülkü, Cumhuriyet, Tan, Tanin, Vatan gibi yayın organlarında çok sayı da yazı yazmıştır.²⁷ Görüldüğü gibi derginin yazar kadrosunda bulunan isimler alanında yetkin ve uzman kişilerden oluşmaktadır.

Dergi görsel olarak da dikkat çekici özelliklere sahiptir. Özellikle kapak resimlerinin özenle hazırlandığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Popüler olması amacıyla hazırlandığından halkın ilgisini çekebilmek için öncelikle kapak sayfasının dikkat çekici olması gerekmektedir. Derginin kapak resimlerinin önemli bir kısmı Osmanlı padişahlarının ve bazı Türk büyüklerinin portrelerinden oluşmaktadır. Sözlü ve yazılı propaganda araçlarının yanı sıra görsel malzemeler de çoğu zaman propaganda amacıyla kullanılmıştır. Dergiyi yayınladığı dönemin siyasal konjonktürü içinde değerlendirdiğimizde, seçilen kapak resimlerinin gerekçesi daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca derginin iç sayfalarında da tarihi resimlere geniş ölçüde yer ayrılmıştır. Derginin resimleri dönemin önemli ressamlarından biri olan Münif Fehim²⁸ tarafından çizilmiştir. Okuyucular tarafından beğenildiği ve çok ilgi gördüğünden ressamın dergiye yaptığı resimler için dergi yönetimi tarafından bir sergi düzenlenmiş

25 Sever İskit'in Hayatı için detaylı bilgi bakınız: Ali Birinci, "Server İskit", *Kebikeç*, Sayı:3, 1996, s. 57-66.

26 Ali Birinci, "İskit, Server Rifat (1894-1975)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 22, 2000, s. 584-585.

27 Erdem Yücel, "Öz, Tahsin (1887-1973)", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 34, 2007, s. 104.

28 Münif Fehim; Aydede ve Akbaba dergilerinin de resimlerini yapmıştır. "Yüz Türk Büyüğü", "Dünden Hatıralar", "Şiir Bahçesi" adlı kitapların kapaklarının resimlerini çizmiştir. Gazete ve dergilerde karikatürler ve resimli romanlar hazırlamıştır. Detaylı bilgi için bakınız: *Geçiş Dönemi Tasarımcısı: Münif Fehim*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, Erişim Tarihi: 28.11.2018, 15:13.

ve okuyucular arasında yapılan çekilişin sonunda şanslı okuyuculara bu tablolar hediye edilmiştir.²⁹

Ocak 1950 de ilk sayısını yayınlayarak yayın hayatına başlayan dergi yayın amacını birinci sayının “İlk Sayımıza Başlarken” köşesinde şu cümleler ile açıklamıştır: “... Resimli Tarih Mecmuası yazının icadından günümüze kadar geçen tarihi vakalardan en enteresanlarını alıp, bunları mümkün olduğu kadar sürükleyici ve tatlı bir üslupla işleyecek ve asırları bütün renkleriyle odanızın içinde aksettirmeye çalışacaktır...”³⁰

Halka tarihi sevdirebilmek amacıyla ilgi çekici bir takım köşeler hazırlanmıştır. “Tarihten Fıkralar”, “Dünya tarihinden Garip Fıkralar”, “Gözlüğün Tarihi”, “Çatalın Tarihçesi”, “Otomobilin Tarihi”, çoktan seçmeli beş sorudan oluşan “Tarihi Bilgilerinizi Tazeleyin” köşesi ve “Tarihte Bu Ay” köşesi bunlardan bazılarıdır. Ayrıca dikkat çekici önemli köşelerden biri de “Tarihi Hatıralarınızı Bize Yazın” dır. Birinci sayıda bu konu ile ilgili halka yönelik bir bilgilendirme yapılmış ve başlarından geçen tarihi bir olayı yazıp dergiye göndermeleri istenmiştir. Gönderilecek yazılar için telif ücreti ödeneceği de belirtilmiştir.³¹ Böylece halkın tarih şuurunu açık tutarak, tarihe olan ilgi arttırılmaya çalışılmıştır.

Dergi daha ilk sayısında okuyucudan büyük ilgi görmüştür. Bu durum derginin ikinci sayısında “Okuyucularımız ile Baş başa Bir Konuşma” köşesinde şöyle paylaşılmıştır: “Resimli Tarih Mecmuası, memlekette hiçbir mecmuaya nasip olamamış bir rağbet gördü. Yüksek miktarda basmamıza rağmen iki gün içinde tam manasıyla kapışıldı. Bugün elimizde tek nüsha yoktur; tekrar bastırıyoruz. Bu ikinci sayıyı da iki misline çıkardık... Daha ilk ilanlarımızda bize abone parası yollayan yüzlerce okuyucuya müteşekkirimiz. Bu, İskit yayınevini altı senelik dürüst çalışmalarının verdiği emniyet ve itimatı göstermek bakımından bizi memnun etmiştir...”³² Derginin ikinci sayısında yer alan bu yazıda, yukarıda da değinildiği üzere, Server İskit’in katkısına yapılan vurgu dikkat çekicidir.

Derginin satış rakamları da dergiye olan ilgiyi göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu konu ile ilgili en sağlıklı bilgiyi derginin dördüncü sayısında “Okuyucularımız ile Konuşma” köşesinde bulabiliyoruz. “...Mecmuamızın ilk nüshasını 10.000 basmıştık. Türk matbuat tarihinde görülmemiş bir vaka oldu; iki gün içinde tek nüshası kalmadı. Aldığımız telgraf ve mektuplar üzerine tekrar dizdirerek 10.000 daha bastık. Bu arada ikinci sayının zamanı gelmişti; bunu 20.000 bastırdık. Bir hafta zarfında her ikisi de tükendi... Üçüncü sayımızı 40.000 baskı ile çıkardık... Bu rağbet karşısında birinci ve ikinci sayıları 40.000’e iblağ için yeniden dizdirdik ve baskıya verdik. Bu dördüncü sayıyı da gene 40.000 tabettirdik...”³³ 1950 yılında Türkiye nüfusunun 20.947.188 kişi³⁴ olduğu ve okuryazar oranının günümüze göre düşüklüğü hesaplandığında, derginin gördüğü ilginin hayli ciddi düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Resimli Tarih Mecmuası'nın İçeriği

Derginin yayınlanmaya başladığı süreç, Türk Siyasi hayatının da dönüm noktası sayılacak bir dönem olmuştur. Dönemin kısa bir analizini yapmak, derginin içeriğini ve konu dağılımını anlamaya ışık tutacaktır. İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen dünya koşullarından Türkiye de etkilenmiş ve toplumsal kesimlerde gözle görülür bir hareketlilik

29 Resimli Tarih Mecmuası, Sayı:10, Ekim 1950.

30 Resimli Tarih Mecmuası, Sayı:1, Ocak 1950.

31 Resimli Tarih Mecmuası, Sayı:1, Ocak 1950.

32 Resimli Tarih Mecmuası, Sayı:2, Şubat 1950.

33 Resimli Tarih Mecmuası, Sayı:4, Nisan 1950.

34 <https://tr.wikipedia.org>, Erişim tarihi: 04.12.2018, 10:45.

meydana gelmişti. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen ortaya çıkan büyük kargaşadan etkilenmiştir. Çünkü bir taraftan her an seferber olmaya hazır büyük bir ordu beslemiş, toplumsal alanı koruyucu önlemler alınmış³⁵, diğer taraftan da ülke içinde sıkı bir rejim kurmuştur. Siyasi olarak demokrasiden ödün verilen bir süreç yaşanırken ekonomik olarak da toplumsal gelir dağılımı arasındaki makas açılmıştır. Bir tarafta ekonomik sıkıntı içinde olan yoksul halk kitleleri görülürken diğer tarafta da karaborsadan yararlanarak zenginleşen bir burjuva sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu durum, ülke içinde ciddi bir muhalefetin oluşmasına neden olmuş ve 7 Ocak 1946'da kurulan Demokrat Parti, 14 Mayıs 1950'de iktidara gelmiştir.³⁶

Demokrat Parti'nin iktidara geldikten sonra yaptığı ilk işlerden biri Arapça Ezan yasağını kaldırmasıdır. Daha sonra Anayasanın dili değiştirilmiş ve eski haline dönülmüştür. 1954 seçimlerinde iktidarını kuvvetlendiren Demokrat Parti, Atatürk devrimlerden taviz vermiştir.³⁷ Bu dönemde ortaya konan demokrat anlayış maalesef ki gerçek anlamda bir demokratik anlayışı yansıtmaktan uzak kalmış ve sol partiler kapatılmış, sol propaganda yasaklanmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak ülke genelinde eskiye dönüş eğilimi ortaya çıkmaya başlamış ve bu eğilim basın hayatına da yansımıştır. Dönemin siyasi konjonktürünün bir getirisi olarak ortaya çıkan fikirler, yayın hayatında yer alan dergi ve gazetelerin içeriklerini de etkilemiştir.

Bu konjonktür içinde yayınlanmış olan *Resimli Tarih Mecmuası*'nın konu dağılımını incelediğimizde ilk sırada Osmanlı Tarihi ile ilgili çalışmaların yer aldığını görüyoruz. Birinci sayının ilk yazısı "Abdülhamid'in Selanik'ten Getirilişi"³⁸ başlığını taşımaktadır. İkinci yazı, "Misli Görülmemiş Bir Meydan Muharebesi: Haçova" başlığını taşıyor ve yazı şu cümleler ile devam ediyordu;

"Yemen fatihi Koca Sinan Paşa üçüncü defa sadrazam olunca altmış bu kadar yıllık askeri hayatını yeni bir zaferle süslemek istiyor:

- 'Yarabbi, bana bir zafer kazandırmadan canımı alma'.

diye Allaha dua ediyordu.... Bosna Valisi Hasan Paşa'nın Avusturya hududunda yaptığı bir akında kendisi ile beraber birçok akıncılar şehit düşmüşlerdi. Bu hadise ihtiyar Sinan Paşayı harekete getirmeye kâfi geldi... Avusturya imparatoru Rudolf... Türk akınlarına karşı Hıristiyanların Allahtan merhamet dilemelerini emretmiş ve Türk düşmanlığını telkin için elinden ne geldi ise yapmıştı..."³⁹

Yazının içeriğini incelediğimizde, dilinin sade ve okuyucunun anlayabileceği şekilde yazıldığını görürüz. Bu şekilde tercih edilmesinin nedenini, halkın rahatlıkla okuyabilmesi ve anlayabilmesi olarak açıklayabiliriz. Ayrıca metin içerisinde yer alan ifadeler halkın milli ve dini duygularını coşturmaya yönelik olarak yazılmıştır.

Birinci sayının Türk tarihi ile ilgili bölümlerinin tamamı Osmanlı dönemine ayrılmıştır. Diğer sayılarda da benzer bir durum görülmektedir. İkinci sayının ilk yazısı da yine Osmanlı

35 Umur Karabulut, "Davetsiz Misafiri Beklerken: İkinci Dünya Savaşı Türkiye'sinde Pasif Güvenlik Önlemleri" Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları, Cilt: 14, Sayı: 28 (Bahar, 2014), s. 199-223.

36 Cem Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s. 15-18.

37 Cem Eroğlu, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, s. 129-149.

38 Stefan Lozan, "Abdülhamid'in Selanik'ten Getirilişi", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:1, Ocak 1950, s.1-3.

39 Feridun Fazıl Tülbentçi, "Misli Görülmemiş Bir Meydan Muharebesi: Haçova", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:1, Ocak 1950, s. 4-6.

dönemi ile ilgili olup, “Yazık, Cihan Bir Kahraman Kaybetti”⁴⁰ başlığını taşımakta ve yazının içeriğinde Ankara Savaşı sırasında Yıldırım Bayezid’in vefatından söz etmektedir. Aynı sayının ikinci yazısı “Üçüncü Sultan Selim’in İleri Düşünceleri ve Feci Akıbeti” başlığını taşımaktadır.

“...13 Nisan pazartesi günü yeni padişah Eyüpsultan’da kılıç kuşandı. O gün payitaht halkı büyük bir heyecan içindeydi. Cepheden gelen kötü haberler unutulmuş, yeni bir devrin başlayacağı ümidi herkesi sevindirmişti. Padişah yol boyunca paralar serptirdi. Borçlarını veremeyen mahpuslar serbest bırakıldı...Üçüncü Selim işlere büyük bir ciddiyetle sarılmıştı...1787 harbi kötü bir şekilde neticelenmiş ve Üçüncü Selim ordunun, donanmanın ıslahına kati surette azmetmişti.... Fransa’dan tersane ve ordu işlerinde çalışacak mütehassıslar celbettirdi... İyi tambur çalan ve muhtelif makamlardan besteleri olan Üçüncü Selim, devrinin mahir musiki üstatlarından...⁴¹ Yazının içeriğinden de anlaşıldığı üzere Osmanlı padişahlarının övgü dolu sözler ile yüceltmek amacı görülmektedir. Derginin halka hitap etmek amacıyla yazıldığı düşünüldüğünde dönemin siyasi yapısına uygun bir algı oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir.

İkinci sayının dikkat çekici bir diğer yazısı ise “İmparatorluk Zamanında Şahane Hediyeler” başlıklı yazıdır.

“O zaman dünyanın her tarafından kudretli padişahlara hediyeler yağardı. Karşılıkları da gönderilirdi. 1639 da Hint Padişahı Hürrem Şah’tan gelen elçi vasıtasıyla Dördüncü Murad’a... 1641’de gelen Acem sefiri ile Birinci İbrahim’e: Mükemmel birkaç at, pek çok ipekli halı ve diğer kıymetli eşya yollanmıştı... 1653’de Dördüncü Mehmed’e Hint padişahı Şah Cihan tarafından... 1657’de Dördüncü Mehmed’e İran Şahından...⁴² Yazının dikkat çekici taraflarından ilki; 17. yüzyıl Osmanlı Devleti’nin eski gücünü yitirmeye başladığı ve duraklama dönemi olarak tanımlanan bir sürece girmiş olmasına rağmen güçlü bir yapıya sahip olduğuna vurgu yapılmasıdır. İkincisi ise; dış ülkeler nazarında da eski itibarını koruyan güçlü bir devlet gibi anlatılmasıdır.

Derginin dördüncü sayısında yer alan “Sultan Abdülaziz’in Avrupa Seyahati” başlıklı yazı da dikkat çekici yazılardan biridir. Dergiye göre; “Sultan Aziz’in Avrupa seyahati oraları yerinden oynatmıştı... 1 Temmuz 1867’de Paris’e vasil olan padişah çok parlak bir surette karşılandı. Elize sarayına misafir edildi... Napolyon, Sultan Aziz şerefine bir de büyük geçit resmi yaptırmıştır...⁴³ Yazının geneline baktığımızda bu seyahatin Avrupa’da büyük yankılar uyandırdığı ve ihtişamlı günler yaşayan bir imparatorluğun yöneticisi algılandığı şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır. Abdülaziz’in seyahatinin görünürdeki sebebi Fransa imparatoru III. Napoleon tarafından davet edildiği Milletlerarası Paris Sergisine katılmaktır. Ancak seyahatin İngiltere’ye kadar uzanması, gerek devletin kendi iç durumu, gerek bu ülkelerle ilişkileri dikkate alındığında başka bazı nedenlerin de ziyarette rol oynadığını göstermektedir. Ziyaretin gerçekleştiği sırada Osmanlı Devleti, Balkan topraklarında bir dizi ayrılıkçı hareketlerle karşı karşıyadır. Sırbistan, Karadağ, Hersek, Bulgaristan gibi Türk hâkimiyetindeki Balkan coğrafyasında süregelen milliyetçi direnişlere bir de Girit bunalımı eklenmiş, bunların hemen hepsi Avrupa’da siyasî alanda

40 Feridun Fazıl Tülbentçi, “Yazık Cihan Bir Kahraman Kaybetti”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:2, Şubat 1950, s. 41-44.

41 Haluk Şehsuvaroğlu, “Üçüncü Selim’in İleri Düşünceleri ve Feci Akıbeti”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:2, Şubat 1950, s. 45-48.

42 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:2, Şubat 1950, s. 68-69.

43 Ali Kemali Aksüt, “Sultan Aziz’in Avrupa Seyahati”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:4, Nisan 1950, s. 125-127.

bu devletler nazarında destek bulmuştur. Balkanlardaki iç gerginlikler karşısında yeni bir Rus müdahalesine engel olmak, Avrupalı yöneticilerle yüz yüze müzakere etmek ve söz konusu meselelerin Osmanlı Devleti lehine çözümlenmesini kolaylaştıracak bir zemin hazırlamak için böyle bir gezi önemli bir fırsat olmuştur.⁴⁴

Feridun Fazıl Tülbentçi tarafından, derginin altıncı sayısının ilk yazısı olarak *"Türk Olarak Ölmek"*⁴⁵ başlıklı bir makale kaleme alınmıştır. Yazının temel konusunu 15. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Macarlar ile yaptığı mücadele oluşturmaktadır. Bu yazıyı destekleyen ve tarihsel süreçte de konu bütünlüğünü sağlayabilecek nitelikte olan bir diğer yazı, aynı sayıda Sadi Kocabaş tarafından kaleme alınan *"Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Meydan Muharebesi"* dir.⁴⁶ Her iki yazının da temel ortak özelliği Osmanlı Devleti'nin bu mücadelelerde büyük başarılar gösterdiği, düşmanın üzerinde büyük korku yarattığıdır. Yazıda verilen bu bilgiler coşku dolu ve milli duyguları canlandırarak nitelikte yazılmıştır.

Ahmed Bedevi tarafından *"Bizde Demokrasi Tarihi"*⁴⁷ başlığı ile yedinci sayıda başlayıp 10. ve 11. sayılarda devam eden bir yazı dizisi yayınlanmıştır. Bu yazı dizisinde Tanzimat Fermanı ile başlayıp o tarihe kadar devam eden Türkiye'deki demokratikleşme süreci hakkında bilgiler verilmiştir. Bu sürecin gerçekleşmesinde önemli bir role sahip olan Ziya Paşa, Mithat Paşa gibi Osmanlı aydınları hakkında da detaylı bilgilere rastlanır. Burada dikkat çekici unsur ise bu yazı dizisinin yayınlandığı dönemdir. Türkiye'de demokratikleşmenin en önemli adımı olan Demokrat Parti'nin iktidara gelişinin hemen sonrasında yayınlanmıştır. Derginin böylelikle, önemli bir gelişmenin tarihsel arka planını halka anlatarak yaşanan gelişmeyi halkın daha iyi anlamalarını sağlamayı hedeflediğini söyleyebiliriz.

Derginin, Osmanlı tarihinde yer verdiği yazılarda rastlanan dikkat çekici bir diğer unsur ise Osmanlı Devleti'nin başarısız olduğu olayların veya olumsuzluk yaşadığı dönemlerin olumlu yanlarını ön plana çıkarmasıdır. Bu durumu bir örnek ile açıklamak gerekirse, derginin onuncu sayısında yer alan ve Feridun Kandemir tarafından yazılan *"Birinci Dünya Savaşı'nda Medine Müdafaası"* başlıklı yazıdır. *"...Medine Müdafaası, Birinci Dünya Savaşı'nın en mühim kahramanlık hadiselerinden biridir. Bu savaş muazzam bir ihanete karşı yapılmıştır..."*⁴⁸ ifadelerinden de anlaşıldığı gibi Osmanlı Devleti için büyük kayıplar ile sonuçlanan Birinci Dünya Savaşı'nın olumlu tarafı anlatılmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecinde padişahlık yapmış ve Birinci Dünya Savaşı'nda alınan yenilgiden sorumlu tutulan Beşinci Mehmed Reşad'ın olumlu özelliklerini ön plana çıkaran yazı Haluk Y. Şehsuvaroğlu tarafından kaleme alınmış ve şu ifadelerle yer verilmiştir: *"...İyi niyet sahibiydi; derviş meşrepti..."*⁴⁹

Derginin 1951 yılındaki sayılarını incelediğimizde özellikle ikinci altı aylık süreçte II. Abdülhamid ile ilgili yazıların daha çok yer aldığını görüyoruz. Ayrıca Osmanlı padişahlarının Napolyon, İskender gibi önemli liderler ile kıyaslandığı ve onlardan daha üstün olduğunu vurgulayan yazılara da derginin çeşitli sayılarında yer verilmiştir. Bu duruma bir örnek

44 Osman Köksal, "Sultan Aziz'in Avrupa Seyahati Dönüşü Münasebetiyle Yapılan Kutlamalar ve Bir Manzum Tarihçe", *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 4 Sayı: 1, Haziran 2003, s. 117-136.

45 Feridun Fazıl Tülbentçi, "Türk Olarak Ölmek", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 6, Haziran 1950, s.201-202.

46 Sadi Kocabaş, "Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Meydan Muharebesi", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:6, Haziran 1950, s. 207-210.

47 Ahmed Bedevi, "Bizde Demokrasi Tarihi", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:7, Temmuz 1950, s. 250-251.

48 Feridun Kandemir, "Birinci Dünya Savaşı'nda Medine Müdafaası", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:10, Ekim 1950, s. 367-370.

49 Haluk Y. Şehsuvaroğlu, "Beşinci Sultan Mehmed Reşad", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:12, Ocak 1950, s.524-527.

verecek olursak otuz üçüncü sayıda Ahmed Refik (Altınay) tarafından kaleme alınan “Yavuz Sultan Selim’in Askeri Dehası”⁵⁰ başlıklı yazıyı verebiliriz. Bu tarz yazıların yanında okuyucuya Osmanlı tarihi hakkında bilgi vermek amacı ile de yazılar yazılmıştır. Osmanlı divan heyeti, arazi sistemi gibi konular hakkında bilgi veren yazılara da yer verilmiştir.⁵¹

Derginin konu dağılımında ikinci sırayı Atatürk dönemi diye tanımlayabileceğimiz 1919-1938 yıllarının değerlendirildiği dönem alır. Burada ise ağırlıklı kısım Milli Mücadele yıllarından oluşmaktadır. Özellikle Batı Cephesi’nde verilen mücadele, kahramanlık hikâyeleri, Yunan askerlerinin mağlubiyeti ve kaçıış gibi yazılara yer verilmiştir.

Sadi Kocabaş tarafından altıncı sayıda kaleme alınan “İstiklal Savaşının ‘Uzunbeyli’ Baskınında Yunan Kumandanı Papulas Pijama ile Kaçmıştı” başlıklı yazıda;

“...dört yıl içinde akılların alamayacağı kadar büyük kahramanlıklar ve bunların yanında da vahşetler arz eden birçok hadiseler olmuştur. Uzunbeyli baskını da bu hadiselerden bir tanesidir... Sıcak ve parlak bir Ağustos gecesiydi. General Papulas karargahta akşam yemeğini neşe içinde yemiş, soyunmuş ve pijamalarını giyerek portatif karyolasında rahat bir uykuya dalmıştı... Sabaha karşı, birdenbire artan ve yaklaşan bir gürültü ile yerinden fırladı... Türk süvarileri köyü bastı... General Papulas kaçarak hayatını zor kurtarabilmişti...⁵² ifadelerine yer verilmiştir.

Milli Mücadele sırasında en önemli düşmanlardan bir tanesi olan Yunanlıların büyük mağlubiyeti coşkulu olarak anlatılarak halkın milli duygularına hitap etmek amaçlanmıştır. Benzer içerikli yazılara derginin diğer sayılarında da yer verilmiştir. Örnek verecek olursak “Yunan Başkumandanı Trikopis’in Teslim Oluşu”⁵³ başlıklı yazı söylenebilir.

Ayrıca Milli Mücadele sırasında kahramanlık göstermiş önemli isimleri anlatan yazılara da yer verilmiştir. “Cenup Cephesinde İlk Şerefli Kurşunu Atan Kahraman Sütçü Hacı İmam” başlıklı yazıda; “...Onun attığı ilk kurşunla Türk namusu kurtarılmıştı ve o parola, zaferle biten bir savaş yaratmıştı. Türk İstiklal Savaşının milletçe kazanılmasında öncülük yapan kahramanlardan birisi de Maraşlı Sütçü Hacı İmam olmuştur...⁵⁴ ifadeleri ile Güney cephesi kahramanı hakkında bilgi verilmiştir. Bir başka sayıda ise Batı Cephesindeki mücadelesi ile adını duyuran Hasan Tahsin’e yer verilmiştir.⁵⁵

1919-1938 arası dönemde derginin konu dağılımına baktığımızda Atatürk ile ilgili konuların çok sınırlı olduğu ve çoğunlukla Milli Mücadele sırasındaki rolü ile ilgili yazıların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bunun yanında derginin her sayısının son sayfasında Osmanlı padişahlarına ait portrelere yer verilirken Atatürk’e ait ilk portreye on ikinci sayıda yer verilmiştir. Ayrıca cumhurbaşkanı değişikliği nedeni ile Mustafa Kemal, İsmet İnönü ve Celal Bayar’ın portreleri yan yana verilmiştir.⁵⁶

50 Ahmed Refik, “Yavuz Sultan Selim’in Askeri Dehası”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:33, Eylül 1952, s.1715-1717.

51 Mithat Sertoğlu, “Kubbealtı ve Divan-ı Hümayun”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 31, Temmuz 1952, s.1599-1602.

52 Sadi Kocabaş, “İstiklal Savaşının ‘Uzunbeyli’ Baskınında Yunan Kumandanı Papulas Pijama ile Kaçmıştı”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:6, Haziran 1950, s.223-225.

53 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 8, Ağustos 1950, s. 304-306.

54 Ali Galip Öztürkmen, “Cenup Cephesinde İlk Şerefli Kurşunu Atan Kahraman Sütçü İmam”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:9, Eylül 1950, s.338-339.

55 Hamza Osman Erkan, “İzmir’e Çıkan Düşmana İlk Kurşunu Atan Hasan Tahsin”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:14, Şubat 1951, s.596-597.

56 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:12, Aralık 1950.

Derginin konu dağılımında üçüncü sırada “Dünya Tarihi” konuları yer bulmaktadır. Burada da özellikle İkinci Dünya Savaşı konularına ağırlık verilmiştir. Türkiye fiilen savaşa katılmamış olsa da özellikle ekonomik alanda önemli etkilere maruz kalmıştır. Yakın zamanda dünyada yaşanan bu gelişme hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla çeşitli yazılar kaleme alınmıştır. Burada en dikkat çekici yazılardan biri savaşı bizzat yaşayan bir komutanın anılarını dergiye göndermesidir. “Ölüm Adası: İvo Jima” başlıklı yazı buna güzel bir örnek oluşturmaktadır. Yazı; “Ufacık bir Pasifik Adası İkinci Cihan Savaşının kanlı çarpışmalarından birine sahne oldu. Bu ufacık kara parçasında tam 100.000 insan dövüştü. Savaşın sonunda adada mevcut 22.000 Japon’dan ancak 217’si Amerikalılara teslim olmuştu. İvo Jima Savaşının hikâyesini onun idarecilerinden General Holland M. Smith’in kaleminden okuyacaksınız...”⁵⁷ bilgi notu ile dergi de yer almıştır. Dergide yer alan yazılarda dikkat çeken bir diğer konu ise “Türk-Amerikan Dostluğunun Tarihi”⁵⁸ başlıklı yazılara yer verilmesidir. 1950’li yıllar Türk-Amerikan ilişkilerinin yakınlaştığı bir dönemdir. Böyle bir konjonktürde olayın tarihsel arka planı hakkında bilgiler verilmiştir.

Kadın konusu da dergi de sıkça yer alan konular arasındadır. Bu konuda yer alan yazıları incelediğimizde ilginç bir sonuç ortaya çıkıyor. Kadınlar, toplumsal hayattaki rollerinden ziyade görsel obje olarak kullanılmışlar, genellikle fiziksel özellikleri ile ön plana çıkarılmış, baştan çıkarıcı bazı özellikler taşıyan bir anlatım ile müstehcen görsel malzemeler olarak kullanılmışlardır. Daha anlaşılır olması için konuyu birkaç örnek üzerinden inceleyebiliriz. “İhtiraslarını Kanla Sulayan Hain, Fakat Güzel Kraliçe: Messalina”; “...Messalina, kalbe, insanlık hisleriyle ilgisi olmayan bir kadındı. O yalnız etinin zevki için yaşadı ve şehvet ummanları içinde boğuldu...”⁵⁹ İfadelerinin yer aldığı yazı aynı zamanda vücut hatlarını ortaya koyan bir kadın portresi ile tamamlanmıştır.

“Birinci Cihan Harbinin Meşhur Casusu: Mata Hari” başlıklı yazıda benzer nitelikler taşımaktadır. “Çırlıçıplak dans ediyor ve güzelliği sayesinde milletlerin en gizli sırlarını elde etmesini gayet kolay başarıyor... Onun birinci sınıf bir casus olarak tanınmasına her şeyden fazla mesleği sebep olmuştur. Çırlıçıplak dans ediyordu. Avrupa’nın büyük şehirlerinde cazibesini kullanarak, vücudunu teşhir ederek herkesi kendine çekiyordu...”⁶⁰ Yazıda yer alan ifadelerde kadının başarısı fiziksel özelliklerini cinsel amaçlar ile kullanmasına bağlanmıştır. Bu durum her ne kadar kadının (Özelde de Mata Hari’nin) başarısına bir örnekmiş gibi sunulsa da halkın geneline ve hatta daha ziyade muhafazakâr kitlelere hitap eden bir dergide bu tür anlatımların ve içeriklerin kullanılması, olumsuz algılar da yaratmış olabilir.

Reşat Ekrem Koçu tarafından sekizinci sayı da “Alemdar Mustafa Paşa ve Kamertap” başlıklı yazı kaleme alınmıştır. Bu yazıda; “Mert ve cesur Alemdar Paşa bir kadın vasıtasıyla nasıl baştan çıkarıldı? Bu ibret verici olaydır. Alemdar Mustafa mert, samimi, gayet sert ve haşin bir adamdı. Gürcü Kamertap, güzelliğiyle, işvesiyle, füsuniyle ve muhakkak ki buna eklenen cesaret ve cüretiyle, kısa zaman zarfında o kükremiş aslanı, bir sirk aslanı haline koydu, Alemdar, süratle değişti, divana, selamlık alaylarına pürsilah giden, sokaklarda pürsilah dolaşan, elini silahlığının üstüne koyarak pürheybet konuşan vezir, silahlarını çıkardı....Yumuşadı, uysal bir adam oldu, hatta erkani devletin elinde oyuncak oldu....”⁶¹

57 General Holland M. Smith, “Ölüm Adası: İvo Jima”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:1, Ocak 1950, s.24-25.

58 Ali Kemal Sunman, “Türk Amerikan Dostluğunun Tarihi”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:12, Aralık 1950, s.456-457.

59 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 1, Ocak 1950.

60 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 2, Şubat 1950.

61 Reşat Ekrem Koçu, “Alemdar Mustafa Paşa ve Kamertap”, *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:8, Ağustos 1950, s. 287-288.

ifadeleri ile bir erkeğin başarısız olmasının nedenleri bir kadına bağlanarak açıklanmıştır.

1951 yılının Şubat ayında yayınlanan on dördüncü sayı da “*Elli Senelik Değişimler*” başlıklı yazı ile sadece Türk kadınlarının değil Batılı kadınların da giyim tarzları eleştirilmiştir. Yazının altına 1900 yılından 1950 yılına kadar olan mayo modelleri görsel olarak verilmiştir;

“...Birincide her taraf kapalı ve ayak dahi çoraplıdır. İkincide inkişaf pek hissedilmez. Üçüncüde, vücudun hatları biraz meydandadır ve çorap çıkmıştır. Fakat sonra iş büyüyecektir; dördüncüde vücut örtüsü kısalmış, beşinci de pek azalmış... Yalnız hiçbir geri düşünceye kapılmadan ve sadece hakiki ifadesine uyarak cesaretle şunu bildirebiliriz ki; eskiden kadınlar ev hanımlığı ile yahut basit düşünceliler de elbiseleriyle övünürlerdi. Şimdi ise bütün dünyayı vücutlarının güzelliği ile övünme modası sardı...”⁶²

ifadeleri ile diğer yazılarda olduğu gibi kadının fiziksel özelliklerine, kıyafetlerine vurgu yapılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Burada dikkat çeken diğer bir ifade ise “*ev hanımlığı*”dır. 1950 yılına gelene kadar kadınlar büyük oranda çalışma hayatının içinde yer almış olmalarına rağmen bu yazıda kadını sınırlayıcı ve pasif bir konumda değerlendiren ifadelere yer verilmiştir.

1951 yılının Eylül ayında yayınlanan derginin yirmi birinci sayısında peçeli kadınların haremde misafir kabul törenini anlatan bir tablonun altında “*Bir buçuk asır evvelki İstanbul’da, kibar Türk kadınlarının hayatı*” başlıklı yazı ile haremde bulunan peçeli kadınların övgüyle anlatıldığı bir yazı kaleme alınmıştır.⁶³

1952 yılının Ocak ayında yirmi beşinci sayıda Reşat Ekrem Koçu tarafından “*Leydi Montegü ve Eski Kibar Türk Kadınları*” başlıklı bir yazı kaleme alınmıştır. Burada, Üçüncü Ahmed zamanında İstanbul’a gelen İngiliz elçisi Edward Wortley Montegu’nun eşi Mary Wortley Montegu’nun (Lady), İngiltere’ye yazdığı mektuplarda Türk kadınlarının giyimlerinden övgüyle bahsettiğine vurgu yapılmaktadır.⁶⁴ Dikkatimizi çeken nokta ise diğer yazılarda olduğu gibi kadınının biçimsel tasviri ve bu şekilde ön plana çıkarılmasıdır.

Derginin kadınlar ile ilgili yazılarını incelediğimizde genellikle fiziksel özellikleri ile tasvir edildikleri, bu özelliklerini ön plana çıkararak kadınların olumsuz olarak tanımlandığı, Osmanlı dönemi kadınlarının ise kibar, hanımefendi gibi olumlu ifadeler aracılığıyla tasvir edildiği yazıların çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. 20. yüzyılın başından itibaren Türk kadınları sosyal ve ekonomik alanlarda başarı sağlayarak kamusal hayatın içinde yer almıştır. Bundan sonraki süreçte de kadınların daha ileri düzeyde kamusal hayatın içinde yer alabilmeleri için geçmişteki bu olumlu örnekler yer verilmesi gerekirken bunlardan hiç bahsedilmediğini görüyoruz. Bu durum sadece *Resimli Tarih Mecmuası*’na özgü bir özellik taşımamaktadır. Helvacıoğlu, benzer tasvirlerin dönemin ders kitaplarında da yer bulduğunu şu şekilde aktarmıştır; “...1945-50 arası anneler artık mutfak önlükleriyle iş yaparken, küçük kız çocukları da anneleriyle birlikte resimlenmeye başlanıyordu...1950’den sonra ise, hızla artan sayıda örnekte, kadınlar yalnızca ev içi alanla tanımlanmakta....Ders kitaplarındaki kadınlara toplumsal yaşamda edilgen, erkeklere etken kimlikler veriliyor...”⁶⁵

62 *Resimli Tarih Mecmuası*, Şubat 1951, Sayı:14, s. 617.

63 *Resimli Tarih Mecmuası*, Eylül 1951, Sayı:21, s. 995-1000.

64 Reşat Ekrem Koçu, “Leydi Montegü ve Eski Kibar Türk Kadınları”, *Resimli tarih Mecmuası*, Sayı.25, Ocak 1952, s.1220-1223.

65 Firdevs Helvacıoğlu, *Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik 1928-1995*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1996, s.17.

Dergi de yer alan bir başka konu ise mimari içerikli yazılardır. İkinci sayıda "Camilerimiz" başlığı ile bu alandaki yazıların daha sonraki sayılarda da devam edeceği; "*Camilerimiz cidden büyük birer mimari abidesidir. Bunlar silüetini en iyi şekilde süslemektedir. Mecmuamızda her ay bir caminin tarihçesini vereceğiz.*"⁶⁶ ifadeleri ile duyurulmuştur. İlk yazıda Süleymaniye Camisi'nin tarihi ve mimari özellikleri tanıtılırken daha sonraki sayılarda da Sultanahmet Camii, Bayezid Camii, Üsküdar İskele Camii gibi camiler tanıtılmıştır. Bazı sayılarda ise İstanbul'da yer alan Kapalıçarşı gibi tarihi yapılarında tanıtıldığı yazılara da yer verilmiştir.

Dergi on dokuzuncu ve kırk birinci sayılarını "Özel Sayı" olarak yayınlamıştır. Temmuz 1951 tarihli on dokuzuncu sayı "*Türk Kahramanlığı Şeref Sayısı*" adı ile yayınlanmıştır. Bu sayının amacını "*Okuyucularımız ile Konuşma*" başlığı altında dergi yönetimi şu ifadeler ile açıklamaktadır;

*"Türk'ün tarihi zafer menkıbeleriyle doludur. Dün, kahramanlığını dünyaya tanıtan Türk, bugün de, aynı dede ve babanın çocukları olduğunu dünyaya gösteriyor. Arslan Türk erleriyle komutanlarının tarihe şan veren altın yazılı destanlarından birer parça alıp bir nüshada toplayarak okuyucularımızın hamasi hislerini bir daha coşturmayı ve onların göğüslerini kabartmayı düşündük; bu güzel sayı işte o düşüncelerimizin mahsulüdür. Bu teşebbüsümüzde; yavrularımızı da düşünmüştük, çünkü bilhassa onlar için bu pek lazımdır..."*⁶⁷

Derginin giriş yazısından da anlaşıldığı üzere, bu sayı özellikle çocukların Türk Tarihi hakkında bilgi edinmelerini ve milli duygularının oluşmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu nedenle olacak ki ilk sayfada İstiklal Marşı'na yer verilmiştir. Daha sonra Faruk Sümer tarafından "*Avrupa'yı Titreten Türkler Hunlar ve Atilla*", "*Zaferler Silsilesinin Sembölü Atatürk*", "*Çanakkale ve Kahramanları*", "*Kore de Türkler*", "*İnönü Muharebeleri*" gibi başlıklar taşıyan ve tarih boyunca Türklerin kahramanlıklarını anlatan yazılara yer verilmiştir.⁶⁸

Kırk birinci sayı ise İstanbul'un fethinin beş yüzüncü fetih yılı anısına hazırlanmıştır. "İstanbul'un Muhasara ve Zaptı", "İstanbul'un Fethinde Fatih'in Donanması ve İstanbul Kıyılarındaki Deniz Ceng", "Fatih Ordusunda Top ve Topçuluk", "Anadolu ve Rumeli Hisarları" gibi İstanbul'u ve fethini anlatan çeşitli yazılara yer verilmiştir.⁶⁹

Sonuç

Türk basın tarihi 19. yüzyılın ilk yarısından günümüze kadar önemli gelişme göstermiştir. 19. Yüzyılda *Takvim-i Vekayi'nin* yayın hayatına girmesi ile başlayan süreç Meşrutiyet'in ilanı ile ivme kazanması beklenirken kısa süren meşrutiyet yönetimi ve ardından yaşanan istibdat süreci ile sekteye uğramıştır. Türk basın yaşamının tekrar hareketlenmesi II. Meşrutiyet'in ilanı ile ortaya çıkan göreceli özgürlük ortamında sağlanabilmiştir. 20. yüzyılın başında uzun yıllar süren savaşlar ve ekonomik problemlerden dolayı Cumhuriyet yönetimi Osmanlı Devleti'nden zengin bir basın mirası devralamamıştır.

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte gerçekleşen yasal düzenlemeler ile birlikte basın hayatında hareketlilik yaşanmıştır. Bundan sonraki süreçte yayınlanan gazete ve dergi sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. Ulusal düzeyde çıkan siyasi gazetelerin yanı sıra

66 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:2, Şubat 1950, s.72.

67 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:19, Temmuz 1951.

68 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:19, Temmuz 1951.

69 *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:41, Mayıs 1953.

halkevleri ile birlikte yerel basında da ayrıca bir gelişme gözlenmiştir. Bunların dışında kadınlara yönelik dergiler, çocuk eğitimi içerikli dergiler, eğitim dergileri de bu dönemde basın hayatının canlanmasında önemli rol oynamıştır.

Cumhuriyet yönetiminin dil ve tarih çalışmalarına önem vermesinden dolayı tarih konularını içeren yayınlar da yapılmıştır. Ancak müstakil bir tarih dergisinin yayınlanması 1930'lu yıllardan sonra gerçekleşebilmişse de *Belleten* dışındakiler çeşitli nedenlerden dolayı uzun süreli olamamışlardır. 1930'lu yıllarda çıkan tarih dergileri akademik nitelikte hazırlanmışlardır. Halk tarafından ilgi görebilecek ve okunabilecek popüler tarih dergilerinin yayınlanması ise 1950 sonrasında gerçekleşebilmiştir. 1940'lı yıllarda yayın hayatına giren "*Tarihten Sesler*" dergisi bu özelliğe sahip ilk dergi olsa da İkinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılı yıllarında yayın hayatına uzun süre devam edememiştir. Bu nedenle *Resimli Tarih Mecmuası*, Türk basın Tarihi çalışmalarının uzman isimlerinden olan Mahmut Şakiroğlu ve günümüzün önemli tarihçilerden biri olan Ali Birinci tarafından da Cumhuriyet döneminin uzun süreli ilk popüler tarih dergisi olarak tanımlanmıştır. Yukarıda derginin satış rakamları hakkında da bilgiler verilmiştir. Bu rakamlara baktığımızda da derginin yaygın etkisini rahatlıkla görebiliriz. Derginin dilinin sade oluşu, görselliğinin zengin olması ve halkın milli duygularına hitap eden yazıları içermesi, ilgi görmesinin en temel nedenleri olarak açıklanabilir.

Kaynakça

Birincil Kaynaklar

- Aksüt, Ali Kemal, "Sultan Aziz'in Avrupa Seyahati", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:4, Nisan 1950, s. 125-127.
- Erkan, Hamza Osman, "İzmir'e Çıkan Düşmana İlk Kurşunu Atan Hasan Tahsin", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:14, Şubat 1951, s.596-597.
- Kocabaş, Sadi, "Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Meydan Muharebesi", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:6, Haziran 1950, s. 207-210.
- Koçu, Reşat Ekrem, "Alemdar Mustafa Paşa ve Kamertap", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:8, Ağustos 1950, s. 287-288.
- Koçu, Reşat Ekrem, "Leydi Montegü ve Eski Kibar Türk Kadınları", *Resimli tarih Mecmuası*, Sayı:25, Ocak 1952, s.1220-1223.
- Lozan Stefan, "Abdülhamit'in Selanik'ten Getirilişi", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:1, Ocak 1950, s.1-3.
- Öztürkmen, Ali Galip, "Cenup Cephesinde İlk Şerefli Kuşunu Atan Kahraman Sütçü İmam", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:9, Eylül 1950, s.338-339.
- Smith, General Holland M., "Ölüm Adası: İvo Jima", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:1, Ocak 1950, s.24-25.
- Sunman, Ali Kemal, "Türk Amerikan Dostluğunun Tarihi", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:12, Aralık 1950, s.456-457.
- Şehsuvaroğlu, Haluk, "Üçüncü Selim'in İleri Düşünceleri ve Feci Akıbeti", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:2, Şubat 1950, s. 45-48.
- Tülbentçi Feridun Fazıl, "Misli Görülmemiş Bir Meydan Muharebesi: Haçova", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:1, Ocak 1950, s. 4-6.
- Tülbentçi, Feridun Fazıl, "Yazık Cihan Bir Kahraman Kaybetti", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı:2, Şubat 1950, s. 41-44.

Tülbentçi, Feridun Fazıl, "Türk Olarak Ölmek", *Resimli Tarih Mecmuası*, Sayı: 6, Haziran 1950, s.201-202.

İkincil Kaynaklar

Arıkan, Zeki, "Tarihçilik ve Tarih Anlayışı", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: 6.

Birinci, Ali, "Babiâli'nin Tarih Mecmuaları (1943-1965)", *Tarih Yolunda*, İstanbul, 2001.

Birinci, Ali, "Server İskit", *Kebikeç*, Sayı:3, 1996.

Birinci, Ali, "İskit, Server Rifat (1894-1975)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 22, 2000.

Eroğlu, Cem, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitabevi, Ankara, 2003.

Gevgilili, Ali, "Türkiye Basını", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983.

Helvacıoğlu, Firdevs, *Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik 1928-1995*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1996.

Karabulut, Umut, "Davetsiz Misafiri Beklerken: İkinci Dünya Savaşı Türkiye'sinde Pasif Güvenlik Önlemleri" *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları*, Cilt: 14, Sayı: 28 (Bahar, 2014).

Özcan, Ahmet, *Türkiye'de Popüler Tarihçilik (1908-1960)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2008.

Şakiroğlu, Mahmut, "Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlarla Kısa Bir Bakış II: Tarih Dergileri ve Belleten", *Belleten*, C. XLVII, Sayı: 188, 1983.

Şakiroğlu, Mahmut, "Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları II", *Tarih ve Toplum*, Ocak/1987, Sayı: 38.

Şakiroğlu, Mahmut, "Türkiye'de Şimdiye Kadar Çıkan Popüler Tarih Dergileri", *Tarih ve Toplum*, Sayı:1, Ocak/1984.

Toksoy, Nurcan, *Bir Kalkınma Modeli Olarak Halkevleri*, Orion Yayınevi, Ankara, 2007.

Varlık, Bülent, "Mütareke ve Milli Mücadele Basını", *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983.

Yücel, Erdem, "Öz, Tahsin (1887-1973)", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 34, 2007.

EK 1:
DERGİ FİHRİSTİ

SAYI 1 / OCAK 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Stefen LOZAN	Abdülhamit'in Selanik'ten Getirilişi	1
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	Misli Görülmemiş Bir Meydan Muharebesi: Haçova	4
Ahmet RASİM	Geçen Asrın Sonunda Bir Çapkınlık Hikâyesi: Baskın	7
	Tarihten Fıkralar	11
M.Z	Cemal Paşa'nın Sultanlığı Meselesi	12
	İhtiraslarını Kanla Sulayan Hain Fakat Güzel Kraliçe: Messaline	16
Haluk ŞEHSUVAROĞLU	Abdülmeçid'in Ölümü	18
	Darılmaca Yok!	23
	Ölüm Adası İvo Jima	24
Holland M. SMITH	İmparator Maksimilyen ve İmparatoriçe Şarlot	26
	Tarihi Hatıralarımızı Bize Yazınız	31
	Tarih Bilgilerinizi Tazeleyiniz	31
	Nasıl Eğlenirlermiş?	32
	Tarih Bilgilerinizi Tazeleyiniz (31. Sayfadaki bilgilerin cevapları)	34
	Tarihte Bu Ay	35
	Bibliyografyamız	35
Reşat Ekrem KOÇU	Budin Paşasının Kızı	36
Reşat Ekrem KOÇU	Garip Tesadüflere Dair Üç Fıkra	39
Holland M. SMITH	İvo Jima (25. Sayfadan devam)	40
	İmparator Maksimilyen ve İmparatoriçe Şarlot	40
Ahmet RASİM	Baskın (10. sayfadan devam)	40

SAYI 2 / ŞUBAT 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	Yazık, Cihan Bir Kahraman Kaybetti	41
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Üçüncü Sultan Selim'in İleri Düşünceleri ve Feci Akıbeti	45
Sermet Muhtar ALUS	Osmanlı Tarihinden İbretli Fıkralar	49
	Margrit Fehim Paşa	50
	Enver Paşa'nın Atatürk Hakkında Bir Mektubu	53
Elen VAKARESKO	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	57
	Kleoparta	58
Ziya ŞAKİR	Tarihe Dair	61
	Sarayın Şımarttığı Bir Baş Belası: Çerkes Hasan	62
Ercüment Ekrem TALU	Eski İstanbul'da Kadın Hamamları	65
	İmparatorluk Zamanında Şahane Hediyeler	68
Con ÇEMBERLAYN	Son Harbin Korkunç Baskını: Pörl Harbor	70
	Camilerimiz	72
	Tarih Hatıralarınızı Bize Yazınız	73
H.R. HOYT	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz	73
	Birinci Cihan Harbinin Meşhur Casusu: Mata Hari	74
Reşat Ekrem KOÇU	Budin Paşasının Kızı	76
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz (73. sayfadaki bilmecelelerin cevapları)	78
	Tarihte Bu Ay	79
Ziya ŞAKİR	Bibliyografyamız	79
Ercüment Ekrem TALU	Çerkes Hasan (64. sayfadan devam)	80
H.R. HOYT	Eski İstanbul'da Kadın Hamamları (67. sayfadan devam)	80
	Mata Hari (75. sayfadan devam)	80
	Tarihten Kalan Miras	80

SAYI 3/ MART 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Cem Sultan ve Acıklı Hayatı	81
	Türk Subayı İçin Namus Borcu	85
Ömer Rıza DOĞRUL	Peygamberimizin Veda Haccı	86
	Osmanlı Tarihinde İbretli Fıkralar	89
Reşat Ekrem KOÇU	Gayet Mühim Bir Sır İfşa Ediyoruz	90
Ahmet RASİM	Eski Palavracı Kabadayılar	92
	Türkler ve Kan Kardeşliği	95
Andre MORUVA	İngiliz Kraliçesi Viktorya	96
Ziya ŞAKİR	Osmanlılar Devrinde Odalıklar	100
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	103
Sermet Muhtar ALUS	Mınakyan'ın "Osmanlı Tiyatrosu"	104
	Tarih Nedir?	106
	Okuyucularımızın Tarihi Hatıralarından Atatürk'e Ait Olanlar	107
Ziya ŞAKİR	Eski Roma İmparatorlarının Çılgınlıkları	108
	Deli Petro ve Oğlu Aleksi	110
	Camilerimiz	113
Nuri Hüseyin TUĞRUL	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz	113
	Bu Harbin Korkunç Müdafaası: Stalingrad	114
Reşat Ekrem KOÇU	Budin Paşasının Kızı	116
	Tarihte Bu Ay	119
	Bibliyografyamız	119
Nuri Hüseyin TUĞRUL	Stalingrad (115. sayfadan devam)	120
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Cem Sultan ve Acıklı Hayatı (84. sayfadan devam)	120
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz (113. sayfadaki bilmecelelerin cevapları)	120

SAYI 4 / NİSAN 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Şevket RADO	Varna Meydan Muharebesi	121
	Fatih'in Mumyası Meselesi	122
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	124
Ali Kemali AKSÜT	Sultan Aziz'in Avrupa Seyahati	125
Abdullah UYGUR	Siyah Sancağı Şerif Ak Sancağı Şerif	128
	Padişahlara Hediye ve Cülus Bahşişi	131
Mehmet ENİS	Napolyon'un Aşk Mektupları	132
Ahmet RASİM	İstanbul'un Yakın Tarihinde Bir Eğlence Âlemi	136
	Osmanlı Tarihinden İbretli Fıkralar	139
Feridun KANDEMİR	Enver Paşa'nın Ölümü	140
Ziya ŞAKİR	İşkence ve Ölüm Yeri: Yedikule	144
Ziya ŞAKİR	Okuyucuların Tarihi Hatıralara Ait Yazılarını Neşre Başladık	147
	Katerina ve Baltacı Mehmet Paşa	149
	Camilerimiz	153
Sadi KOÇAŞ	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz	153
	Son Harbin Cehennem Adası: Okinava'nın Zaptı	154
	Tarihte Bu Ay	157
Reşat Ekrem KOÇU	Bibliyografyamız	157
Ahmet RASİM	Budin Paşasının Kızı	158
Reşat Ekrem KOÇU	Bir Eğlence Âlemi (138. sayfadan devam)	160
Mehmet ENİS	Budin Paşasının Kızı (159. sayfadan devamı)	160
	Napolyon'un Aşk Mektupları (135. sayfadan devamı)	160
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz (153. sayfadaki bilmecelerin cevapları)	160

SAYI 5 / MAYIS 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Hasan Aşır TUGAY	Çanakale Geçilmez!	161
	Osmanlı Tarihinden İbretlik Fıkralar	165
Zuhuri DANIŞMAN	Evliya Çelebi	166
	Gene Fatih'in Mumyası Meselesi	168
Abdullah UYGUR	Hazreti Muhammed'in Vefatı ve İlk Halifenin Seçilişi	169
Yakup ÖZDEMİR	İmparatoriçe Öjeni ve Sultan Aziz	172
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz	175
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Hürrem Sultan ve Sultan Süleyman	176
	Camilerimiz	179
Ziya ŞAKİR	Spor Tarihimizin Şanlı Pehlivanı: Kara Ahmet	180
	Bunları Biliyor Musunuz?	183
Reşat Ekrem KOÇU	Kahraman Yurdu Estergon	184
Sermet Muhtar ALUS	Kel Hasan'ın "Hayalhane-i Osmani" Kumpanyası	186
Reşat Ekrem KOÇU	Osmanlı İmparatorluğu'nda Cellatlar	190
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	193
Reşat Ekrem KOÇU	Kadın Güzellik ve Cazibesinin, Aşkın Mabudesi: Afrodit (Venüs)	194
	Okuyucularımızın Tarihi Fıkraları	196
Reşat Ekrem KOÇU	Tarihte Bu Ay	197
	Bibliyografyamız	197
	Budin Paşasının Kızı	198
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz (175. sayfadaki bilmecelelerin cevapları)	200

SAYI 6 / HAZİRAN 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	Türk Olarak Ölmek	201
	Osmanlı Padişahlarında Tenasül Bereketi	203
Reşat Ekrem KOÇU	Sultan İbrahim'in Katli	204
Sadi KOÇAŞ	Kanuni Süleyman'ın Mohaç Meydan Muharebesi	207
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Veliht Murat Efendi	211
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	213
Sadi KOÇAŞ	Arabistan'ın Taçsız Kralı Lavrens	214
Ziya ŞAKİR	Zeybekler	216
	Osmanlı Tarihinden İbretli Fıkralar	219
Ahmet RASİM	Zevalini Sevinçle Gördüğümüz Fena İtiyatlardan; Akşamcılık	220
Sadi KOÇAŞ	İstiklal Savaşının "Uzunbeyli" Baskınında Yunan Kumandanı	223
Zuhuri DANIŞMAN	İslam Dininde Adalet	225
	Evliya Çelebi ve Seyahatnamesinden Garip Fıkralar	226
	Camilerimiz	229
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz	229
	Bu Tabirler Nereden Kalmış?	230
Röne Jan	Bunları Biliyor Musunuz?	231
Reşat Ekrem KOÇU	Sinemanın Doğuş Günü Tarihi	232
	Eski ve Yeni Diyanalar	234
	Okuyucularımızın Tarihi Fıkraları	236
	Tarihte Bu Ay	237
Reşat Ekrem KOÇU	Bibliyografyamız	237
	Budin Paşasının Kızı	238
	Tarih Bilginizi Tazeleyiniz (229. sayfadaki bilmecelerin cevapları)	240

SAYI 7 / TEMMUZ 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	At Üstünde Doğduk At Üstünde Ölelim!	241
Semih MÜMTAZ	Sultan Hamid'in Hususiyetleri	244
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	247
Tahsin ÖZ	Kapalıçarşının Tarihi	248
Ahmet BEDEVİ	Bizde Demokrasi Tarihi	250
Zuhuri DANIŞMAN	Afyonla Öldürülen Hekimbaşı	252
Ahmet BEDEVİ	Bizde Demokrasi Tarihi (devamı)	254
	Osmanlı Tarihinden İbretli Fıkralar	255
Ziya ŞAKİR	Padişahlar Nasıl Evlenirlerdi?	256
Zafer Hasan AYBEK	Cemal Paşa; Afganistan'ın Teşkilatlanma ve Hindistan Meseleleri	260
Ali Galip ÖZTÜRKMEN	Kurtuluş Savaşımızın Şanlı Şehitlerinden Nazım Bey	264
	Sermet Muhtar ALUS	Tarih Bilginizi Yoklayınız
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Eski Milli Tiyatromuz: Orta Oyunu	266
	Bunları Biliyor Musunuz?	269
Amiral LİHİY	Osmanlı Padişahlarının Kılıç Kuşanma Merasimi	270
	Bu Tabirler Nereden Kalmış?	273
Reşat Ekrem KOÇU	Bu Harbin Sırları Çözülüyor	274
	Okuyucularımızın Tarihi Fıkraları	276
	Tarihte Bu Ay	277
	Bibliyografyamız	277
Sermet Muhtar ALUS	Budin Paşasının Kızı	278
	Eski Milli Tiyatromuz: Orta Oyunu (268. sayfadan devam)	280
	Tarih Bilginizi Yoklayınız (265. sayfadaki resimlerin izahı)	280
	Ek: Osmanlı Padişahlarının Resimleri	

SAYI 8 / AĞUSTOS 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	Biz Silistire'yi Böyle Müdafaa Ettik!	281
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	İlk Meclisi Mebusanın Açılışı	284
Reşat Ekrem KOÇU	Alemdar Mustafa Paşa ve Kamertap	287
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	289
Abidin DAV'ER	Barbaros'un Zafer Rüyası	290
Reşat Ekrem KOÇU	Alemdar Mustafa Paşa ve Kamertap (288. sayfadan devam)	292
Ziya ŞAKİR	İslamların Mukaddes Yeri: Kâbe	293
General Tavnsend	I. Cihan Harbinin Sonunda Gizlice Yaptığımız	296
Sermet Muhtar ALUS	Mondros Mütarekesi	
	Karagöz	298
Halit AKMANSÜ	Osmanlı Tarihinden İbretli Fıkralar	301
Hüseyin Namık ORKUN	Yunan Başkumandanı Trikopis'in Teslim Oluşu	304
Z. MELEK	Bu Tabirler Nereden Kalmış?	307
Şarl TİTZ	Kurtdereli	308
	İngiltere Kralı Birinci Şarl'ın İdamı	310
	Okuyucularımızın Tarihi Fıkraları	312
	Bunları Biliyor Musunuz?	313
	Camilerimiz	316
	Tarih Bilginizi Yoklayınız	316
	Tarihte Bu Ay	317
	Bibliyografyamız	317
	Budin Paşasının Kızı	318
	Tarih Bilginizi Yoklayınız (316. Sayfadaki resimlerin izahı)	320
Ek: Padişahların Resimleri		

SAYI 9 / EYLÜL 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	Turgud'umu Dünyalara Değişmem!	321
Haluk Y. ŞEHİSUVAROĞLU	Sultan Reşad'ı Ziyaret Eden Hükümdarlar	324
Ziya ŞAKİR	"Hac" cın Tarihi	327
Ferik Esat Paşa	Balkan Harbinde Yanya Müdafaası	330
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	334
Z. MELEK	Osmanlı Padişahlarının En Zalimi: Dördüncü Murat	335
Ali Galip ÖZTÜRKMEN	İlk Şerefli Kurşunu Atan Kahraman Sütçü Hacı İmam	338
Ahmet RASİM	Otuz Kırk Sene Evvelki İstanbul'da Bir Baskın Hikâyesi	340
Semih Mümtaz S.	II. Hamid'in Damadı İle V. Murad'ın Kızı Arasında Bir Aşk Macerası	343
Ragıp AKYAVAŞ		
Ahmet RASİM	Tüylar Ürpertici Bir Ceza: Recim	345
Semih Mümtaz S.	Bir Baskın Hikâyesi (342. sayfadan devam)	347
	İkinci Hamid'in Damadı (344. sayfadan devam)	347
	Osmanlı Tarihinden İbretli Fıkralar	348
	Bunları Biliyor Musunuz?	351
	Camilerimiz	353
Sadi KOÇAŞ	Tarih Bilginizi Yoklayınız	353
	En Büyük Denizaşırı Harekâtı: Normandi Çıkarması	354
	Tarihte Bu Ay	357
Reşat Ekrem KOÇU	Bibliyografyamız	357
	Budin Paşasının Kızı	358
	Tarih Bilginizi Yoklayınız (353. sayfadaki resimlerin izahı)	360
	Ek: Padişahların Resimleri	

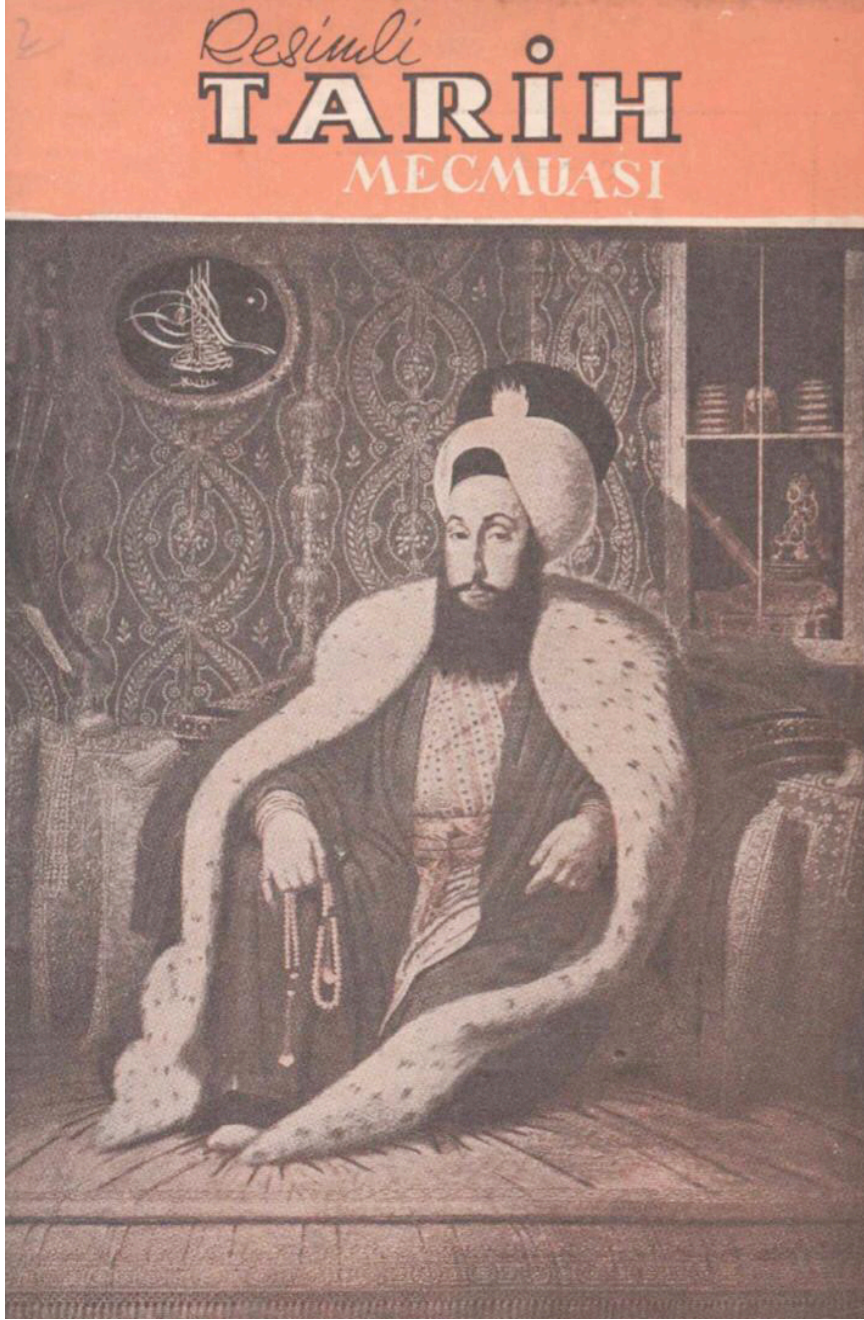

SAYI 10 / EKİM 1950		
Yazarın Adı	Makalenin Adı	Sayfa Numarası
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ	Osman Gazi'nin Vasiyeti	361
Haluk Y. ŞEHSUVAROĞLU	Beşinci Murat	364
Feridun KANDEMİR	Birinci Dünya Savaşından Medine Müdafaası	367
	Dünya Tarihinden Garip Fıkralar	371
Aydın SİNANOĞLU	Tarihin Meşhur Yusuf ve Züleyha Hikâyesi	372
	Osmanlı Tarihinde İbretli Fıkralar	375
Ziya ŞAKİR	Enver Paşa ile Naciye Sultan Nasıl Evlendiler?	376
	Bunları Biliyor Musunuz?	379
	Mevlevilik Tarikatının Tarihçesi ve Adabı	380
	Okuyucularımızın Tarihi Fıkraları	383
Ahmet BEDEVİ	Bizde Demokrasi Tarihi	384
Sermet Muhtar ALUS	Yarım Asır Evvelki İstanbul'da Yangın	386
Selami İzzet SEDES	Farer'in Bizi Görüşü Bir İkazdır	390
Ahmet BEDEVİ	Bizde Demokrasi Tarihi (285. sayfadan devam)	392
	Camilerimiz	393
	Tarih Bilginizi Yoklayınız	393
Sadi KOÇAŞ	Son Harbin En Büyük Başarısı: Dünkerk Tahliyesi	394
	Tarihte Bu Ay	397
	Bibliyografyamız	397
Reşat Ekrem KOÇU	Budin Paşasının Kızı	398
	Tarih Bilginizi Yoklayınız (393. sayfadaki resimlerin izahı)	400
	Ek: Padişahların Resimleri	

EK 2:

Resimli Tarih Mecmuası, Sayı: 1, Ocak/1950

EK 3:

Resimli Tarih Mecmuası, Sayı: 2, Şubat/1950

Kadınların haremden misafir kabulü merasimi (Bu pek güzel tablonun ressamı Madam Henriette Brovn'dur)

Bir buçuk asır evvelki İstanbulda,
kibar Türk kadınlarının hayatı

EK 4:

Resimli Tarih Mecmuası, Sayı: 21, Eylül/1951